

DE KERK ALS KOOR

door Jurjen Beumer

Binnenkerkelijkheid en de daarmee samen hangende verkerkelijking van het christelijk geloof, over dit hardnekkig euvel gingen tot nu toe mijn bijdragen voor dit blad. Openheid bepleitte ik, uitstraling naar buiten: de kerk als *brug*, de kerk als *podium*. Een kerk die ondanks haar structuur en kerkorde nooit af is, maar altijd in staat van wording verkeert: de kerk als *bouwput* dus. Samenleving en cultuur bepalen voor een groot deel haar agenda, anders wordt en is ze wereldvreemd. De geschiedenis van de kerk leert dat wanneer kerk en geloof niet meer compatible zijn met de omgeving, dat dan het hele geloofsgebouw aan relevantieverlies ten onder gaat. Niét het geloof op zich of de spiritualiteit, de geloofservaring die hier bij hoort, houdt op te bestaan, nee, die zoekt alleen andere paden. Hetgeen we momenteel volop kunnen waarnemen. Er is een amalgaam aan religiositeit, zingevingskaders en levensbeschouwelijke visies voorhanden, met evenzoveel aanhangers en belijders lós van de kerken.

In discussie over dit sterk veranderd geestelijk landschap, waarin de kerk een minderheid is geworden, wordt vaak het punt over de eigenheid van de kerk opgevoerd. In theologische taal gaat het dan over het *proprium*, het eigene van de kerk. De ecclesiologie, d.i. de leer van de kerk (*ecclesia*), denkt hier over na. Tot het eigene van de kerk zou ik haar zingen willen rekenen, *de kerk als koor*. De kerk als groot toonkunstkoor, die uit volle borst zingt en een eigen geluid heeft in de kakofonie van visies en opinies.

Als we zingen duwen en stuwen we onszelf van de dingen vandaan die ons neerdrukken. Door te zingen grijp je boven jezelf uit. Toen ik vroeger klein was óver-zong ik me bijna als ik naar de donkere wc moest ergens achterin ons oude huis. Ik was bang en het boze zou verdwijnen als ik maar hard genoeg zong. Nu ik een grote jongen geworden ben, ben ik nog bang. Misschien is bang niet het goede woord, maar je bent meer bedacht op allerlei onheil dat in de lucht hangt. Het is een soort unheimische vrees in je maagstreek, een vaag gevoel van angst in je onderbuik. Zomaar kun je kanker krijgen, zomaar kan er een ongeluk gebeuren, zomaar ramt een vloedgolf in Azië letterlijk alles omver, zomaar kan de wereld vergaan, zomaar ga je dood.

Ho, ho, zingen is toch iets vrolijks. Nee, deze kant moet mijn column hier niet op. Maar ..., ik kan mijn woorden niet stoppen. Mijn hart, mijn mond, lijkt eerst dit allemaal te willen en te moeten zeggen. Het *kyrie-eleison*, het Heer ontferm U, móet er eerst uit gegooid worden; help ons, we vergaan, *kyrie eleison*! Zo zit liturgie in elkaar. *Kyrie* en *gloria* zijn geen kerkelijke speeltjes maar het zijn de bitter-zoete waarheden van ons leven en onze wereld.

Ons noodhuis voor asielzoekers bijvoorbeeld, hier om de hoek. Ach arme; zo kansloos vaak zijn de mensen die we huisvesten, en wij staan zo vaak met de mond vol tanden en hebben een bijna lege portemonnee. Toen Fatima op hoop van zegen naar haar vaderland Eritrea vertrok, omdat ze dáár in dat verre, voor haar gevaarlijke land, misschien een Nederlands paspoort kan krijgen, toen moesten we huilen om haar dapperheid. Of ons Aanloopcentrum, vaak gekneusde en gewonde mensen. Maar ook taai en volhardend zijn ze, op zoek naar gemeenschap en elkaar. We worden er vaak stil van. Of deze week bij onze Eetvoorziening: 'Ik was er bijna' zei Rick, 'bijna, maar het ontglipte me toch. Nu moet ik oppassen dat ik niet helemaal terug val in verslaving en dakloosheid.'

Zingen, lieve mensen, brengt dit allemaal op noemer. Je zingt dat de hemel de aarde mag raken, dat het onderste boven komt, dat de nacht verdwijnt. Wie niet zingt kropt teveel dingen op, en het leven zal nog meer krachten uit je zuigen. Wie zingt bezweert de kwade krachten die ons neerdrukken, er komt verse zuurstof in je longen. Muziek maakt de harde kanten zacht, muziek masseert de wonden die we opliepen. Voor de een kan dat André Hazes zijn, voor de ander is het Gregoriaans. Muziek troost, zingen ontroert. Zingen lijkt op bidden, zingen is in feite bidden. Je komt los van jezelf, je blikveld was te eng, je analyse te zwartgallig. Ja toch? De feiten die ik net noemde slaan je dood. Maar als je ze op muziek zet klinken ze al anders. Er komt een rand van hoop rond de zwarte krantenkoppen. En vooral, het blijkt dat je niet alleen zingt, ook anderen om je heen ontworstelen zich al zingend aan de kaal-harde feiten die ons om de oren vliegen.

Aangekomen op de toonhoogte van zang en gebed, eerst nog aarzelend in mineur, maar gaandeweg in majeur, gaat het *kyrie* over in het *gloria*. Dat de wereld niét als een *Nos-journaal* in elkaar steekt, maar veel meer hoop in zich draagt. Dat we niét zijn aangelegd op chaos en terreur, maar dat de

Vrede wint. Dit zingen we boven onszelf uit, op hoop van zegen. Wat je ook van de kerk vindt, en er is veel op aan te merken, maar men geeft er het zingen niet op.

Nu is er Eén iemand die buitengewoon gevoelig is voor ons zingen of bidden, het is de Gij of de Jij die in veel liederen ons Adres is. Gelovige mensen menen, gelóven, dat een *jij* zonder die *Gij* een half leven leeft. Er zit dan geen muziek meer in, de stemmen die willen zingen zijn verstomd. Die *Gij* is het vuur in ons leven, de Reden van ons bestaan, de toonhoogte die we willen bereiken. Zing daarom, voor dag en dauw en als je niet slapen kunt in de nacht.